

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ ім. М.ТУГАН-БАРАНОВСЬКОГО

ЛИХОЛАТ СВІТЛАНА МИХАЙЛІВНА

УДК 339.13:658.0

ФОРМУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІДПРИЄМСТВ НА СПОЖИВЧОМУ РИНКУ

Спеціальність: 08.06.01 – Економіка, організація і
управління підприємствами

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Донецьк - 2006

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Львівській комерційній академії Укоопспілки

Науковий керівник - кандидат економічних наук, доцент

Шиндировський Ігор Миколайович,

доцент кафедри комерційної діяльності і підприємництва
Львівської комерційної академії.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор

Карсекін Валерій Іванович,

Українсько-німецька компанія МікАнт (м. Київ);
Генеральний директор

кандидат економічних наук,

Луговська Ірина Анатоліївна,

докторант кафедри маркетингу та комерційної справи Донецького державного
університету

ім. М. Туган-Барановського.

Провідна установа - Державна установа Інститут економіки і економічного
прогнозування НАН України, м. Київ

Захист відбудеться «14» листопада 2006 року о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 11.055.01 по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук у Донецькому державному університеті економіки і торгівлі імені М.Туган-Барановського за адресою: 83050, м. Донецьк, вул. Щорса, 31.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Донецького державного університету економіки і торгівлі імені М.Туган-Барановського за адресою: 83017, м. Донецьк, бул. Шевченка, 30.

Автореферат розісланий «13» жовтня 2006 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Виноградова О.В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Масштабні трансформування національної економіки, формування принципово нових інститутів, яким є споживчий ринок товарів та послуг, вимагають відповідних змін всієї сукупності економічних відносин, впровадження нових механізмів і систем забезпечення ефективного функціонування такого ринку, у тому числі інфраструктурного характеру. Саме відсутність належної інфраструктури споживчого ринку і особливо підприємств внутрішньої торгівлі стримують розширення їх діяльності, дестабілізують процес товарно-грошового обміну, знижують ефективність торгівлі.

У міру поглиблення ринкових процесів, посилення глобалізації товарних ринків загроза дестабілізації внутрішньої торгівлі ще більше зростає. У зв'язку з цим виникає гостра необхідність глибокого аналізу і наукового обґрунтування теоретичних та прикладних аспектів формування ефективної системи інфраструктурного забезпечення споживчого ринку України.

Цим обумовлена актуальність теми дисертації та необхідність її дослідження.

У роботах відомих зарубіжних дослідників інфраструктури Х. Афгельдта, В. Жаміна, П. Єщенко, В. Красовського, С. Носової, Р. Нурксе, Ф. Чернявського, А. Янгсона та інших з позицій класичних концепцій розкриті загальнотеоретичні аспекти інфраструктури. Що стосується теоретичних положень інфраструктурного забезпечення споживчого ринку, сфери товарного обігу, то вони розроблялися в різні періоди у роботах О. Азарян, В. Апопія, Л. Балабанової, О. Березіна, М. Белявцева, Г. Волощука, Г. Воробйова, В. Дубніцкої, Н. Жукової, В. Карсекіна, А. Кочерги, І. Луговської, А. Мазаракі, С. Мочерного, В. Пилушенка, В. Точиліна, В. Федько, Н. Федько, Л. Шестопалова, І. Шиндировського.

Разом з цим, питання функціонування та регулювання інфраструктурного забезпечення споживчого ринку залишається без належної уваги науковців. Детального вивчення потребує питання трансформування інфраструктурного комплексу, створення нових організаційних моделей інфраструктурного забезпечення споживчого ринку, що зумовлюється появою нових видів торговельних послуг та зростанням вимог до якості традиційних торговельних послуг, спричинених процесами розвитку суспільства. Суттєвого доопрацювання потребують механізми функціонування і підтримання оптимальних параметрів товарного ринку, обґрунтування шляхів удосконалення системи інфраструктурного забезпечення споживчого ринку в умовах потужного розвитку сфери торгівлі.

Актуальність і наукова значущість окреслених проблем зумовили вибір теми дисертаційної роботи, визначили об'єкт і предмет, мету і конкретні завдання дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт Львівської комерційної академії в межах науково-дослідних тем: на замовлення Міністерства економіки та європейської інтеграції України "Методологія трансформації ринків з продажу продовольчих та непродовольчих товарів", "Обґрунтування норм втрат товарів у сфері торгівлі" та на замовлення Укоопспілки "Стратегія розвитку кооперативного сектору економіки України" (номер державної реєстрації 0103U006650).

Під час виконання зазначених досліджень автор безпосередньо брала участь у розробці методологічних підходів до оптимізації структури ринків, обґрунтуванні стратегії розвитку споживчого ринку України, формуванні методики дослідження інфраструктури споживчого ринку, визначенні напрямів її оптимізації.

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження полягає у науковому обґрунтуванні сутнісного і функціонального змісту інфраструктури підприємств на споживчому ринку, розробці методичних підходів до оцінки рівня її розвитку та визначенні напрямів оптимізації інфраструктури підприємств на споживчому ринку.

Для досягнення означеної мети дисертантом були поставлені такі завдання:

обґрунтування сутності та змісту категорії «інфраструктурний комплекс споживчого ринку», визначення його структури і проблем формування інфраструктури підприємств на споживчому ринку;

діагностика рівня розвитку і оцінка забезпеченості інфраструктурою підприємств на споживчому ринку;

розробка стратегічних підходів до оцінки та аналізу розвитку інфраструктури підприємств на споживчому ринку;

визначення та класифікація основних складників інфраструктурного комплексу;

визначення умов, детермінація чинників та завдань формування ефективної інфраструктури споживчого ринку;

здійснення оцінки структурних змін і тенденцій розвитку підприємств оптового та роздрібного секторів внутрішнього споживчого ринку України;

розробка методичних підходів до оцінки рівня розвитку інфраструктури підприємств споживчого ринку;

обґрунтування шляхів підвищення ефективності функціонування виробничої інфраструктури споживчого ринку.

Об'єктом дослідження є процеси формування інфраструктурного комплексу підприємств на споживчому ринку.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та прикладні засади формування інфраструктури підприємств на споживчому ринку.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною базою дисертаційної роботи стали загальновизнані наукові методи фундаментальної і загальнонаукової методології пізнання досліджуваних явищ і процесів. Під час вивчення та узагальнення наукових розробок використані методи аналізу та синтезу; індукції та дедукції; історико-еволюційний підхід, економіко-статистичний (вибіркове спостереження, порівняння, групування, середніх величин тощо).

Зокрема, дослідження функціонування інфраструктури підприємств споживчого ринку в контексті соціально-економічної політики держави здійснено за допомогою діалектичного та системного підходів. При вивченні та узагальненні наукових розробок використані методи порівняння, аналізу і синтезу, індукції і дедукції.

Діагностика стану внутрішнього споживчого ринку України та оцінка ефективності його інфраструктурного забезпечення здійснені з використанням соціологічних (соціологічне опитування та обробка його результатів) і статистико-економічних методів: вибіркового спостереження, порівняння, групування, рядів динаміки, середніх величин, індексного тощо. При прогнозуванні основних показників розвитку підприємств торгівлі на споживчому ринку в регіональному розрізі використовувалися економіко-математичні методи, зокрема, метод аналітичного вирівнювання за рівняннями тренду.

Інформаційну і фактологічну базу дослідження склали законодавчі та інші нормативні акти України, статистичні матеріали Державного комітету статистики України та звіти про фінансову діяльність торговельних підприємств, а також монографічні праці та періодичні видання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці системного підходу до розвитку системи інфраструктурного забезпечення споживчого ринку України. Найбільш істотними результатами, що отримані в процесі дослідження, є такі:

вперше:

розроблено методику оцінки рівня розвитку інфраструктури споживчого ринку, яка включає систему кількісних та якісних показників, що характеризують ступінь забезпеченості споживчого ринку об'єктами інфраструктури та ефективність використання ресурсів інфраструктури в процесі обслуговування товарних потоків, та ґрунтується на критеріях потенційності щодо забезпечення можливості реалізації основних завдань функціонування ринку;

удосконалено:

класифікацію об'єктів та інститутів інфраструктурного комплексу, яка враховує, на відміну від інших, критерій функціональності та дозволяє згрупувати їх у блоках виробничої, інституційної, економічної, соціально-побутової, екологічної та персональної (психологічної) інфраструктури;

механізм інвестиційно-інноваційного розвитку інфраструктури споживчого ринку за рахунок інтенсифікації інвестиційно-інноваційних процесів, залучення нових фінансових джерел і визначення інфраструктурних пріоритетів;

отримали подальший розвиток:

теоретична сутність поняття «інфраструктурний комплекс споживчого ринку», який трактується як сукупність функціонально взаємопов'язаних організацій та інституцій (матеріально-технічного, інституціонального, економічного, соціально-культурного характеру), що забезпечують процеси реалізації, регулювання, організації, взаємодії та управління в процесі функціонування товарного ринку;

науково-теоретичні положення і прикладні аспекти трансформування інфраструктурного комплексу, створення нових організаційних моделей інфраструктурного забезпечення споживчого ринку шляхом активізації міжгалузевої інтеграції об'єктів виробничої, інституційної, економічної, соціально-побутової, екологічної та персональної (психологічної) інфраструктури на базі сукупності ринкових якісно нових економічних, організаційних, технологічних відносин і системи зв'язків.

Практичне значення одержаних результатів полягає в науковому обґрунтуванні та розробці методичних підходів і практичних рекомендацій щодо шляхів підвищення і вдосконалення ефективності функціонування інфраструктурного комплексу споживчого ринку, а саме: методику оцінки рівня розвитку інфраструктури підприємств на споживчому ринку; інтегровану структуру управління підприємством; інвестиційно-інноваційні підходи щодо розвитку торгівлі. Окремі результати дисертаційної роботи впроваджено і використано у практичній діяльності ТВК "Львівхолод" (довідка №1664 від 22.06.2006 р.) та Головного управління економіки у Львівській обласній адміністрації (довідка №40-50-1-1959 від 21.06.2006 р.).

Висновки і пропозиції дисертаційної роботи можуть бути використані в процесі вдосконалення методів державного, галузевого та регіонального регулювання споживчого ринку та інтенсифікації процесів розвитку інфраструктури підприємств споживчого ринку. Окремі положення кандидатської дисертації використовуються у навчальному процесі Львівської комерційної академії під час викладання економічних дисциплін "Економіка підприємства", "Організація торгівлі" та "Комерційна діяльність посередницьких підприємств" (довідка №24/06 від 17.06.2006р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є одноосібно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до вирішення наукового завдання – поглиблення теоретико-методологічних підходів до дослідження проблем інфраструктурного забезпечення споживчого ринку та обґрунтування шляхів стратегічного розвитку і підвищення ефективності його функціонування. Усі наукові результати, викладені в дисертації й опубліковані у наукових виданнях України, отримані автором самостійно. Внесок дисертанта в публікації відображені в переліку опублікованих робіт.

Апробація результатів дисертаційної роботи. Основні положення та висновки дисертаційної роботи доповідались та отримали схвальну оцінку на науково-практичних конференціях, зокрема на: Міжнародній економетричній конференції "Економетричні методи і моделі в економіці: теорія і практика", Львівська комерційна академія (ЛКА) (Львів, 2001 р.); Науковій конференції професорсько-викладацького складу і аспірантів академії за результатами наукових досліджень 2002 року "Стратегія соціально-економічного розвитку України і формування механізмів зростання" (ЛКА) (Львів, 2003 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції "Внутрішній ринок споживчих товарів України: стан і перспективи розвитку" (Київ, 2003 р.); науковій конференції професорсько-викладацького складу і аспірантів академії за підсумками наукових досліджень у 2003 році (ЛКА) (Львів, 2004 р.); науковій конференції викладачів і аспірантів ЛКА "Актуальні проблеми економічного зростання, духовного відродження і стратегічного розвитку України в умовах глобалізації" (Львів, 2005 р.); Міжнародній науково-практичній конференції "Структурна перебудова та інвестиційно-інноваційний розвиток торгівлі" (ЛКА) (Львів, 2005 р.); науково-практичному семінарі «Сучасні підходи до економічної освіти, досліджень та професійного розвитку» (Українська асоціація економістів) (Львів, 2006 р.). Загальна кількість конференцій – 7.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 36 наукових праць загальним обсягом 8,76 д.а. (в тому числі 6,0 д.а. належать особисто автору), з них 14 у фахових виданнях обсягом 4,23 д.а.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації – 188 сторінок загального тексту, у тому числі 28 таблиць, 41 рисунок. Список використаних джерел налічує 193 найменування. Робота містить 57 додатків, поданих на 70 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дисертаційного дослідження, визначено мету, завдання, наукову новизну, практичне значення отриманих результатів та форми їх апробації.

У **першому розділі «Сутність, зміст і проблеми формування інфраструктури підприємств на споживчому ринку»** проаналізовано теоретичні засади й методологічні підходи до дослідження споживчого ринку, визначено соціально-економічну сутність та складові елементи інфраструктури підприємств на споживчому ринку, досліджено передумови та проблеми її формування.

Аналіз сучасних концепцій ринку дозволив виділити з різноманіття форм ринків особливий вид – споживчий ринок, який являє собою сукупність відносин, які виникають між продавцями та покупцями з приводу товарно-грошового обміну споживчих товарів і послуг у формі купівлі-продажу. На думку автора, споживчий ринок є не лише економічною системою, яка забезпечує відтворення матеріальних основ життя, а й матеріально-культурною сферою, яка поєднує ціннісні орієнтації, уявлення, звичаї, традиції, тобто менталітет народу (нації), що особливо проявляється у момент надання послуги.

Невід’ємною частиною споживчого ринку виступає його інфраструктура. Інфраструктурний комплекс споживчого ринку необхідно розглядати як сукупність функціонально взаємопов’язаних організацій та інституцій (матеріально-технічного, інституціонального, економічного, соціально-культурного характеру), що забезпечують процеси реалізації, регулювання, організації, взаємодії та управління в процесі функціонування товарного ринку. Вихідним положенням дисертаційного дослідження є розгляд інфраструктурного комплексу споживчого ринку як відкритої системи, що володіє ознаками самоорганізації, наявності єдиної мети, ієрархічності побудови, великі розміри комплексу, складність поведінки.

Серед науковців не існує єдності щодо класифікації видів інфраструктури. Найчастіше інфраструктуру поділяють на виробничу, соціальну і інституціональну. З метою розширення меж аналізу інфраструктурного комплексу та для виявлення сучасних тенденцій його розвитку автором запропоновано класифікацію інфраструктурного комплексу підприємств за критерієм функціонального призначення. Згідно з цим критерієм виділено такі види інфраструктури: економічна інфраструктура, виробнича, інституціональна, персональна (психологічна), соціально-побутова, екологічна (рис.1).

Запропонована класифікація інфраструктури вказує на місце і роль елементів та галузей у суспільному поділі праці і суспільного відтворення, дає можливість встановити пропорції між основним виробництвом і сервісними галузями, вивчити міжгалузеві зв’язки.

Особливим видом інфраструктури є виробнича. Виробнича інфраструктура характеризується матеріально-технічним змістом. Вона є своєрідним “каркасом” ринкового господарства і обслуговує переважно потоки товарів та послуг, виконуючи при цьому функції організації, забезпечення і реалізації. До складу виробничої інфраструктури споживчого ринку дисертантом віднесено підприємства та організації роздрібної торгівлі, мережу оптових підприємств, суб’єкти торгового посередництва, організаторів оптового обороту, а також транспортні, будівельно-ремонтні, комунікаційні, заготівельно-збутові структури, рекламні, маркетингові, інформаційні центри та інші.

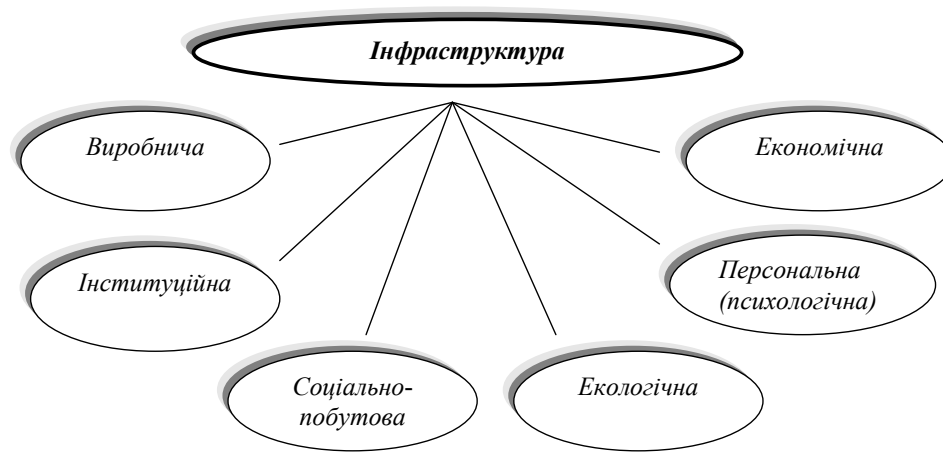

Рис. 1. Склад інфраструктурного комплексу за функціональним призначенням

Такий склад не дублює структурні елементи інших видів інфраструктури і відображає функціональну особливість виробничої інфраструктури.

Визначення особливостей та характерних рис інфраструктури підприємств на споживчому ринку, її ролі в сучасній ринковій економіці у роботі розглянуто з позицій дослідження функцій, в яких вона знаходить свій практичний вираз. Так, інститути інфраструктури ринку споживчих товарів та послуг розкриваються через основні функції інфраструктурних елементів: організацію (відносин і зв'язків, оптового обороту), реалізацію (оптову та роздрібну), забезпечення (матеріально-технічне, кадрове тощо), регулювання відносин та управління ними.

Основними завданнями інфраструктури споживчого ринку автором визначено: спрощення укладання та гарантії виконання угод і контрактів; зниження трансакційних витрат; підтримка зв'язків між суб'єктами ринку; забезпечення стабільного виробничого процесу товарів, надання послуг; максимальне використання вільних грошових засобів суб'єктів господарювання шляхом виконання дилерських та брокерських функцій. Такі умови здатний забезпечити інфраструктурний комплекс, який володіє такими специфічними рисами як єдине цільове призначення, міжгалузевий характер обслуговування і функціонування, спільне або колективне використання результатів. Особливість функціонування інфраструктурного комплексу виражається в його універсальному характері, оскільки він проявляється в усіх сферах господарювання, впливаючи на кінцеві господарські результати.

У роботі розкрито особливості трансформування інфраструктури підприємств на споживчому ринку як багатомірного процесу в перехідній економіці України. Інфраструктура, що склалася на ринку споживчих товарів України, несе в собі відбиток попередньої формації суспільного розвитку, тому у нових умовах вимагає суттєвої модернізації. На думку автора, найбільш глибоких перетворень потребують такі складники інфраструктури як інституційна та персональна (психологічна). Основною метою розвитку споживчого ринку визначено підвищення його насиченості за рахунок зростання обсягів вітчизняного виробництва конкурентоспроможної продукції за одночасного збільшення купівельної спроможності всіх верств населення.

У другому розділі “Аналіз рівня розвитку і оцінка забезпеченості інфраструктурою підприємств на споживчому ринку” проведено діагностику розвитку інфраструктури підприємств оптового сектора внутрішнього споживчого ринку, досліджено структурні зміни і тенденції розвитку підприємств роздрібного сектора споживчого ринку, проведено аналіз основних складників виробничої та інституціональної інфраструктури підприємств на споживчому ринку.

Діагностика оптового сектора споживчого ринку України, оборот якого становить близько 120 млрд.грн. в рік, дозволяє стверджувати про недостатність його інфраструктурного забезпечення. Процеси комерціалізації, приватизації, лібералізації зовнішньої торгівлі, які мали місце після 1990 року, зумовили руйнацію мережі великих оптових підприємств. Товарні потоки були скеровані в русло дрібнооптової та оптово-роздрібної мережі, що значно дестабілізувало

виробництво, деформувало процес товаропросування, здорожчувало товаропостачання і загалом знижувало ефективність оптового сектора. Витрати діяльності підприємств оптової торгівлі та торговельного посередництва оцінюються близько в 28 млрд.грн. в рік або 23% від обороту. Особливо необхідно підкреслити, що ряд негативних явищ і тенденцій у оптовому секторі ринку мають місце і на сучасному етапі ринкових відносин.

Стрімкий розвиток оптової торгівлі в Україні мав місце після 2001 року (що зумовлено загальною макроекономічною ситуацією в країні) характеризується також стрімким зростанням кількості суб'єктів даної підгалузі. Кількість учасників оптової торгівлі у 2004 році сягнула 77311 од., що на чверть більше порівняно з 2001 роком (60873 од.). При цьому за обсягами оптового обороту беззаперечно домінували оптові підприємства приватної форми власності: їх частка у загалі після 2001 року стабільно перевищувала 90% чисельності, а за обсягами обороту перевищила 93%. Натомість, кількість державних і комунальних оптових торговельних підприємств, разом взятих, коливалася на рівні 500 од.

Суб'єктивний склад інфраструктури оптового сектора споживчого ринку характеризується поєднанням “старих” організаційних структур, елементів і принципово нових. До останніх відносяться: оптові продовольчі ринки, біржі, аукціони, виставки та ярмарки, страхові компанії, термінали, у тому числі інтервенційні, тендери, електронні портали.

Інфраструктура підприємств, що склалася в роздрібному секторі споживчого ринку, не узгоджується із загальними тенденціями і темпами зростання споживчого ринку як за кількісними, так і за якісними параметрами

Забезпеченість торговельними площами становить лише половину нормативної величини і поступається розвинутим країнам у 6-7 разів. При цьому мережа роздрібних підприємств має стійку тенденцію до скорочення. Все це стримує розвиток споживчого ринку, а відповідно і роздрібногo товарообороту. Незважаючи на те, що роздрібний товарооборот підприємств роздрібногo торгівлі і ресторанного господарства у фактичних цінах стабільно зростає (за період з 1995 року по 2005 рік товарооборот підприємств роздрібногo торгівлі зріс більше ніж у 7,7 раза, а підприємств ресторанного господарства – у 4,7 раза), однак це зростання спричинено передусім інфляційними процесами.

До 2000 року переважаючими були тенденції зниження фізичних обсягів роздрібногo товарообороту (в 1999 році фізичний розмір товарообороту досягнув найнижчої позначки). У 2000 році намітилися позитивні зрушення в роздрібній торгівлі. Фізичні обсяги роздрібногo товарообороту стабільно зростають в 2000 році – на 7,4%, тоді як в 2005 році – на 19% порівняно з попереднім роком. Тож темпи зростання свідчать про динамічний розвиток роздрібногo торгівлі і збільшення її впливу на розвиток економіки України загалом. Традиційно основну частку роздрібногo товарообороту забезпечують підприємства роздрібногo торгівлі, які в 2005 році забезпечили 91,6% загального обсягу. Частка ресторанного господарства є досить малою і становить 8,4%. Поряд з цим, нині обсяги продажу товарів в роздрібній торгівлі становлять більше 60% рівня 1990 року.

Під час дослідження виявлено, що основні проблеми подальшого розвитку роздрібногo сектора споживчого ринку полягають у руйнації спеціалізації і типізації роздрібних підприємств, деформації схеми їх дислокації, суттєве місце займає нелегалізована та неорганізована роздрібна торгівля. Загалом можна констатувати, що підприємства інфраструктури роздрібногo сектору споживчого ринку розвиваються некеровано.

Особлива увага під час аналізу інфраструктури підприємств на споживчому ринку була звернена на регіональний зріз. Як підприємства оптової торгівлі, так і роздрібногo нерівномірно розміщені за регіонами країни. Так, у 2005 році найбільша частка оптових підприємств припадала на м. Київ (23,8%), Донецьку (11,02%) та Дніпропетровську (9,34%) області. Натомість найменша чисельність підприємств оптового сектора у Чернівецькій (0,59% від загальної кількості по Україні), Тернопільській (0,78%), Рівненській (0,88%) областях та м. Севастополь (0,82%). Отже, найбільші обсяги оптового обороту концентруються у Центральному регіоні країни – близько $\frac{1}{3}$, Східному (Донецька, Луганська) – біля $\frac{1}{4}$ загалу і Центрально-Східному регіонах (Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська) – майже $\frac{1}{5}$ загального оптового обороту.

У регіональній структурі найбільш виражені деформації склалися в середньодушовому роздрібному товарообороті. Загалом по Україні цей показник становить 1424 грн. на одну особу (у 2005 році). За регіонами роздрібний товарооборот на одну особу коливається від 856 грн. в Тернопільській області до 4216 грн. в м. Києві, що в 4,9 раза більше. Лише в 6 областях: Дніпропетровській, Закарпатській, Запорізькій, Львівській, Одеській, Харківській і в містах Києві та Севастополі цей показник вищий за середній рівень по Україні.

Порівняння кількості підприємств роздрібногo сектора споживчого ринку з рівнем їх товарообороту за регіонами України (рис.2) дозволило автору констатувати, що між цими показниками у багатьох регіонах України існує невідповідність. Це може слугувати підтвердженням тези про неефективність схеми розміщення підприємств інфраструктури споживчого ринку.

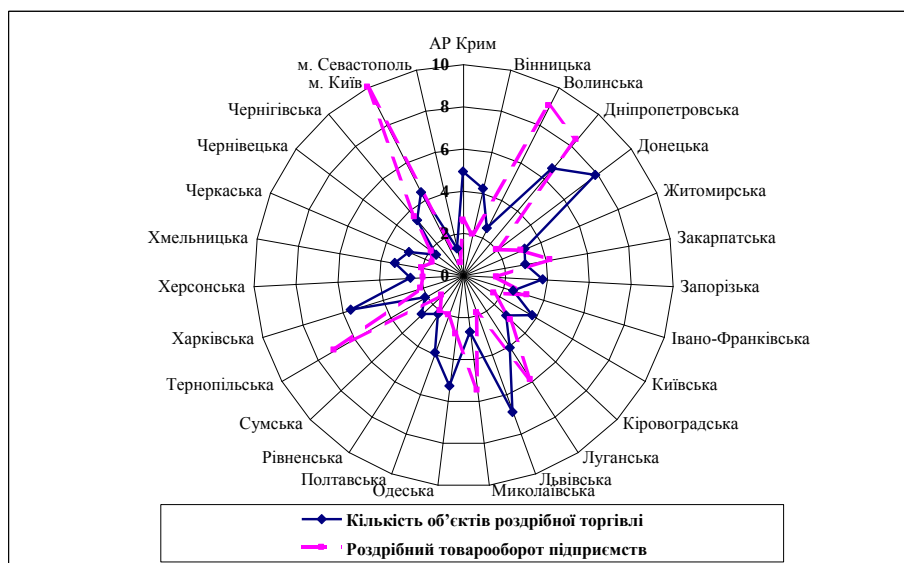

Рис.2. Частка підприємств роздрібногo торгівлі та їх товарообороту у 2005 році у регіональному зрізі

З метою практичної оцінки інфраструктурного забезпечення споживчого ринку в ході дисертаційного дослідження проведено соціологічне обстеження, яке ґрунтувалося на анкетному опитуванні найманих працівників, самозайнятих та власників торговельних підприємств м. Львова. Опрацювання результатів соціологічного дослідження дозволило сформулювати наступні висновки та рекомендації:

більше половини респондентів (52,5%) визнали рівень розвитку інфраструктури споживчого ринку недостатнім. Одночасно лише 10% працівників задоволені його рівнем розвитку;

найменш розвинутими складниками інфраструктурного комплексу, на думку респондентів, сьогодні є економічний та персональний (психологічний) чинники. Найбільшими проблемами для ведення торговельної діяльності визначені скрита інфляція (28,3% опитаних) та недостатність інвестицій у розвиток підприємства (20%). Негативний вплив також справляє нестабільність ринкової кон'юнктури. Щодо персонального (психологічного) чинника, то ментальність, яка проявляється у недостатньо високому рівні виконання обов'язків, та відсутність професійних династій можна вважати перешкодами для динамічного розвитку споживчого ринку України;

виробничий чинник інфраструктурного комплексу потерпає від низького рівня інноваційності виробництва та відсутності коштів на впровадження інноваційних технологій у виробництво. Більше 20% респондентів проблемою також назвали низький рівень організації виробничого процесу. При цьому гарантом стабільності розвитку підприємства 44% опитаних визнали керівника підприємства;

особливу вагу у формуванні потужного внутрішнього ринку має інституційна інфраструктура. Її розвиток на сучасному етапі гальмується такими чинниками як економічні (24,5% опитаних) та політичні (21,5%), нестабільність в країні, відсутність реальних управлінських заходів з боку державних та регіональних органів влади (20,5%), низький рівень розвитку міжнародних зв'язків (15,7%). Саме тому, першочерговими заходами щодо удосконалення інфраструктурного комплексу підприємств сфери торгівлі респонденти визначили: створення бізнес-інкубаторів та інтегрованих підприємств, впровадження програм інноваційного розвитку, соціального захисту працівників та фінансової підтримки підприємництва через кредитування.

Третій розділ дисертаційного дослідження «Стратегічні підходи до оцінки та аналізу розвитку інфраструктури підприємств на споживчому ринку» присвячено розробці методики оцінки інфраструктури підприємств на споживчому ринку, визначенні шляхів оптимізації інфраструктурного комплексу через створення нових організаційних структур на основі інтенсифікації інвестиційно-інноваційних процесів, прогнозу основних показників розвитку підприємств торгівлі на споживчому ринку за регіонами.

Важливим аспектом дослідження і аналізу інфраструктури споживчого ринку України є оцінка рівня її розвитку. Автором розроблена методика оцінки розвитку інфраструктури споживчого ринку, яка містить кількісні та якісні характеристики і базується на критеріях потенційності щодо забезпечення можливості реалізації комплексу завдань успішного функціонування споживчого ринку. Система показників оцінки інфраструктури побудована на принципах функціональності, придатності та ефективності і включає аналіз забезпеченості споживчого ринку об'єктами інфраструктури та ефективності їх використання за чотирма групами показників. Забезпеченість споживчого ринку об'єктами інфраструктури пропонується оцінювати за показниками, що характеризують ресурсний потенціал суб'єктів споживчого ринку; продуктову структуру споживчого ринку; конкурентне середовище на споживчому ринку і його "відкритість"; забезпеченість споживчого ринку об'єктами виробничої та інституційної інфраструктури. Друга група показників, які мають на меті оцінити ефективність використання ресурсів інфраструктури, включає характеристику забезпеченості потреб населення в товарах і послугах; регіональних особливостей розвитку споживчого ринку; впливу зовнішньої торгівлі на вітчизняний споживчий ринок; роль виробничої та інституційної інфраструктури у формуванні результативних показників функціонування споживчого ринку. З метою комплексного аналізу ефективності інфраструктурного комплексу споживчого ринку автором адаптовано методику бенчмаркінгу та контролінгу.

Окремим блоком у методиці виділено фінансові показники діяльності суб'єктів споживчого ринку, які включають розрахунок рівня захисту доходами та захисту активами підприємств торгівлі, а також показника імовірності банкрутства Z-рахунку на основі п'ятифакторної моделі Е.Альтмана, адаптованої до специфіки діяльності вітчизняних підприємств (табл.1, 2).

Таблиця 1

Показники фінансової стійкості підприємства

Група	Показники	Алгоритм розрахунку
Фінансові показники		
1. Захист доходами		
1.1.	Показники покриття:	
1.1.1.	Коефіцієнт покриття запозиченого капіталу чистим доходом	ЧД / ЗК
1.1.2.	Коефіцієнт покриття процентних витрат (фінансові затрати)	EBITDA / ФВ
1.1.3.	Коефіцієнт покриття запозиченого капіталу	EBITDA / ЗК
1.1.4.	Коефіцієнт покриття постійних витрат доходами	ЧД / ПВ

1.1.5.	Коефіцієнт покриття обслуговування запозиченого капіталу	Прибуток / (ПЗ + ДЗ / 2 + ФВ)
1.2.	Показники рентабельності:	
1.2.1.	ROI (інвестицій)	EBITDA / ІКсер
1.2.2.	ROA (активів)	EBITDA / Асер
1.2.3.	ROE (власного капіталу)	EBITDA / ВКсер
1.2.4.	Валова рентабельність	ВП / ЧД
1.2.5.	Рентабельність EBITDA	EBITDA / ЧД
2. Захист активами		
2.1.	Показники забезпечення власним капіталом	
2.1.1.	Захист активів власним капіталом	А / ЗК
2.1.2.	«Подушка» власного капіталу	ВК / ЗК
2.2.	Показники ліквідності:	
2.2.1.	Коефіцієнт загальної ліквідності	ПА / ПЗ
2.2.2.	Коефіцієнт швидкої ліквідності	(ПА - ЗВ) / ПЗ
2.2.3.	Коефіцієнт грошової ліквідності	К / ПЗ
3. Показники імовірності банкрутства:		
3.1.	Z – схема Альтмана	$1,2 \cdot K1 + 1,4 \cdot K2 + 3,3 \cdot K3 + 0,6 \cdot K4 + 0,99 \cdot K5$ де $K1 = PK / A$, $K2 = ЧП / A$ $K3 = НП / A$ $K4 = ВК / ЗК$ $K5 = ЧД / A$

Таблиця 2

Алгоритм розрахунку показників фінансової стійкості

Показники	Позначення	Алгоритм розрахунку	
Фінансові результати			
Чистий дохід	ЧД	035	Форма №2
Собівартість	С	040	
Валовий прибуток (збиток)	ВП	050 (055)	
Операційний прибуток	ОП	100	
Чистий прибуток (збиток)	ЧП	220 (225)	
Податок на прибуток	ПП	180 + 210	
Фінансові витрати (проценти)	ФВ	140	
Амортизація	АМ	260	
EBITDA	EBITDA	ЧП+ПП+ФВ+АМ	
Показники балансу			
Активи	А	280	Форма №1
Поточні активи – Внутрішні розрахунки	ПА	260 – 200	
Кошти	К	230 + 240	
Запаси виробничі	ЗВ	100+110+120+130	
Запаси товарні	ЗТ	140	
Власний капітал	ВК	380	
Нерозподілений прибуток	НП	350	
Довгострокові зобов’язання	ДЗ	480	
Поточні зобов’язання – Внутрішні розрахунки	ПЗ	620 – 600	
Запозичений капітал	ЗК	ДЗ + ПЗ	
Робочий капітал	РК	ПА – ПЗ	

Інвестиційний капітал	ІК	ВК + ДЗ	
-----------------------	----	---------	--

Методика розрахунку основних фінансових показників діяльності, які використовуються у комплексній оцінці інфраструктури підприємства, базується на фінансових показниках діяльності підприємства на споживчому ринку.

Таким чином, можна виділити три круги захисту підприємства на споживчому ринку: захист доходами; захист активами; захист бізнесом. Відповідно перевіряється: прибутковість підприємства і ефективність використання активів; достатність активів для обслуговування і погашення запозиченого капіталу; характеристика макроекономічної динаміки країни, галузі і мікроекономіки самого підприємства, а також його бізнес-модель.

Для визначення інтегрального показника рівня розвитку інфраструктури використовується метод бальних оцінок, який допомагає чітко уявити конкурентне становище досліджуваного підприємства на споживчому ринку. Запропонована методика апробована у дисертаційній роботі. Зокрема автором проаналізовано 30 підприємств Львівської області. За результатами інтегральної оцінки інфраструктурних складників для визначення становища цих підприємств серед підприємств-конкурентів на споживчому ринку їх поділено на чотири кластери - “Високий” (High), “Середній” (Medium), “Низький” (Light) та “Наднизький” (Super light).

Аналіз інфраструктури підприємств споживчого ринку дозволяє стверджувати, що її трансформування зумовлено, головним чином, характером змін споживчого ринку, тому стратегія розвитку інфраструктурного комплексу повинна враховувати закономірності і тенденції еволюції ринку.

Збільшення товарної пропозиції, глибокі зміни в її структурі вимагають пріоритетного розвитку оптової торгівлі. Основними напрямками такого розвитку, на думку автора, необхідно вважати: відновлення функцій оптової торгівлі, особливо функції впливу на виробництво, створення збутової мережі у виробництві як промислового, так і аграрного, вдосконалення міжгалузевих зв'язків, нарощування міжрегіональних поставок, підвищення ролі організаторів оптового обороту, оптимізація процесів товаропросування на базі сучасних оптово-транспортних логістичних центрів, бізнес-інкубаторів.

Пріоритети розвитку і вдосконалення роздрібного сектора інфраструктурного комплексу формуються переважно під впливом потреб і попиту споживачів на товари і послуги. Саме з таких позицій вони визначені в дисертації: створення мережі крупноформатних типів магазинів – гіпермаркетів, супермаркетів, суперсторів, перетворення ринків у торговельно-сервісні центри, формування мережі дисконтних магазинів у сільській місцевості, оптимізація територіальної схеми розташування роздрібних підприємств, впровадження активних методів продажу товарів.

Узгоджена взаємодія інфраструктури і складників ринку, внутрішніх елементів самої інфраструктури вимагає об'єднання ресурсів, вдосконалення відносин і зв'язків, перебудову механізму взаємодії для досягнення синергічного ефекту. Вирішення цієї складної проблеми в дисертації пропонується на базі вертикальної і горизонтальної інтеграції, створення інтегрованих господарських систем типу оптово-роздрібних об'єднань, торгово-виробничих компаній, агропромислових торгових комплексів, промислово-торговельних фінансових груп, холдингів.

Поліпшення кількісних параметрів і якісних характеристик інфраструктури тісно пов'язано з інвестиціями. У процесі дослідження інвестиційно-інноваційних аспектів розвитку інфраструктури доведено необхідність розширення інвестиційних джерел за рахунок накопичення, прискореної амортизації, венчурних фондів у сфері торгівлі, диверсифікації торговельної діяльності, стимулювання розвитку нецінової конкуренції.

Проведене дисертантом дослідження і отримані внаслідок цього результати дають можливість запропонувати використання кластерів для визначення стану інфраструктури підприємства, та запропонувати для підприємств кластеру “Середній” (Medium) – створити власний бізнес-інкубатор для посилення власного становища на споживчому ринку, тоді як підприємствам кластеру “Низький” (Light) – звернутися за послугами в існуючі бізнес-інкубатори або розробляти проекти щодо можливості входження до інтегрованого підприємства; підприємствам “Наднизький” (Super light) доцільно вступати до інтегрованого підприємства, якщо запропоновані проекти бізнес-інкубаторами неможливо реалізувати самостійно.

Вибір важелів, методів та інструментів механізму управління підприємствами на споживчому ринку повинні бути підтверджені основними прогностичними показниками розвитку споживчого ринку. З огляду на це, автором розроблено прогноз основних показників розвитку оптової та роздрібної торгівлі на 2005-2007 роки. Окрім цього, у роботі виведені рівняння взаємозв'язку та взаємозалежності товарообороту, валового продукту, інвестицій та інших показників як системоутворювальних факторів формування споживчого ринку в Україні, Львівській області та досліджуваних підприємств.

Виявлення основної тенденції розвитку показників оптової та роздрібної торгівлі проводилося методом аналітичного вирівнювання за лінійними та параболічними рівняннями тренду (табл.3).

Таблиця 3

Прогноз розвитку торгівлі в Україні на 2005-2007 роки

Показники	Вид моделі тренду	Роки		
		2005	2006	2007
Валовий внутрішній продукт (млн.грн.)	лінійна	418164	443126	468701
Індекс інфляції (%)	лінійна	6,0647	4,604	3,1433
	параболічна	13,35	16,09	18,83
Інвестиції в торгівлю і громадське харчування, матеріально-технічне постачання і збут (млн.грн.)	лінійна	4713,22	5402,1	6090,98
	параболічна	7061,69	9316,26	11883,97
Кількість зайнятого населення у сфері торгівлі (млн.чол.)	лінійна	3,8226	4,1493	4,476
	параболічна	5,148	6,27	7,5366
Середньомісячна заробітна плата у торгівлі (грн.)	лінійна	568,1078	624,6408	681,1738
	параболічна	709,73	851,2391	1008,1984
Оптова торгівля				
Оптовий товарооборот (млрд.грн.)	лінійна	598,48	686,5	774,52
Оптовий товарооборот споживчими товарами (млрд.грн.)	лінійна	179,5	208,83	238,16
Оптовий товарооборот продовольчими товарами (млрд.грн.)	лінійна	75	85,71	96,42
Оптовий товарооборот непродовольчими товарами (млрд.грн.)	лінійна	104,5	123,12	141,74
Роздрібна торгівля				
Роздрібний товарооборот по регіонах (млн.грн.)	лінійна	72048,8	77832,8	83616,8
	параболічна	91930	98842,91	112597,4
Роздрібний товарооборот на 1 особу (грн.)	лінійна	1304,972	1429,922	1554,872
	параболічна	1672,22	2017,035	2401,808
Роздрібний товарооборот продовольчими товарами на 1 особу (грн.)	лінійна	573,48	619,597	665,714
	параболічна	705,59	840,9796	992,9644
Роздрібний товарооборот непродовольчими товарами на 1 особу (грн.)	лінійна	731,497	810,33	889,163
	параболічна	945,68	1153,017	1383,718
Роздрібний товарооборот в міських поселеннях на 1 особу (грн.)	лінійна	1735,533	1903,103	2070,673
	параболічна	2271,63	2747,992	3279,898
Роздрібний товарооборот в сільських поселеннях на 1 особу (грн.)	лінійна	412,17	449,337	486,504
	параболічна	493,721	579,8172	674,8096
Кількість об'єктів роздрібної торгівлі (тис.)	лінійна	69,503	62,4413	55,3796
Торгова площа магазинів (тис. м ²)	лінійна	5261,99	4897,56	4533,13
	параболічна	6170,857	6585,552	7195,033

Дослідження прогностичних показників розвитку підприємств торгівлі на споживчому ринку України і її інфраструктури дозволяє зробити наступні висновки:

в Україні, так і у Львівській області, прогнозується зростання оптового та роздрібного товарообороту в сільських та міських поселеннях, і відповідно збільшиться кількість зайнятих у даній галузі, а отже зниження рівня безробіття;

передбачається зменшення торгової площі підприємств споживчого ринку. Ця тенденція спричинена високим рівнем конкуренції в торгівлі, зміною виду діяльності, розвитком та укрупненням підприємств;

позитивна динаміка щодо рівня заробітної плати для працівників торгівлі;

прогнозується інтенсифікація інвестиційних вкладень в об'єкти сфери торгівлі та громадського харчування, що сприятиме зростанню рівня інноваційності виробництва та відповідно підвищенню рівня обслуговування клієнтів.

ВИСНОВКИ

Проведення дослідження інфраструктури споживчого ринку, узагальнення сучасних теорій її розвитку дають можливість сформулювати висновки теоретичного та практичного характеру і обґрунтувати пропозиції щодо поліпшення інфраструктурного забезпечення ринку товарів та послуг.

1. Реалізація стратегії розвитку збалансованого і конкурентного споживчого ринку об'єктивно неможлива без адекватної інфраструктури, яка покликана забезпечити цілісність такого ринку. Погляди дослідників інфраструктури ринку суттєво відрізняються відносно її змісту і функцій незважаючи на єдине теоретико-методологічне підґрунтя. Тому в дисертації сформульовано авторське визначення інфраструктурного комплексу як сукупності функціонально взаємопов'язаних організацій та інституцій, які забезпечують процеси реалізації, регулювання, організації, взаємодії та управління товарним ринком.

2. Багатофункціональність інфраструктури зумовлює необхідність відокремити окремі її частини і класи. За критерієм функціональності інфраструктурний комплекс у роботі поділений на блоки: інфраструктура виробнича, економічна, соціально-побутова, екологічна, персональна (психологічна), інституційна. Остання є провідною, характеризується матеріально-технічним змістом, обслуговує переважно товарні потоки, виконуючи при цьому функції організації забезпечення та товарно-грошового обміну у формі купівлі-продажу.

3. Виробнича інфраструктура, до складу якої автором віднесено мережа роздрібної та оптової торгівлі, суб'єкти торговельного посередництва, транспортні, комунікаційні, заготівельно-збутові структури та інші об'єкти, надзвичайно різномірна, багаточисельна, територіально розпорошена і значною мірою деформована, оскільки несе в собі відбиток попередньої, неринкової формації суспільного розвитку. Її адаптація до нових реалій вимагає глибоких трансформувальних і створення відповідних умов, а саме ринкове середовище, сприятливий інвестиційний клімат, спрямованість на ендогенний розвиток, економічну свободу, правову базу функціонування.

4. Ефективність функціонування споживчого ринку, його стабільність і збалансованість значною мірою залежать від його взаємодії з інфраструктурою. Проте, основні кількісні параметри інфраструктури та її якісна характеристика по суті не вивчені. В дисертації обґрунтовані методичні підходи до вибору відповідних показників і розроблена методика оцінки розвитку та ефективності узгодженої взаємодії інфраструктури і споживчого ринку за критерієм потенційності. Запропонована методика апробована і дає можливість визначити рівень розвитку сегментів інфраструктури за товарно-галузевими і територіальними складниками, комплексність розвитку і інтенсивність впливу на споживчий ринок. Така методика має не лише аналітичне призначення, але й прогностичне, оскільки дозволяє моделювати закономірності взаємодії ринку та інфраструктури в різних секторах.

5. Одними з найслабших складників виробничої інфраструктури є оптова мережа, яка за роки системної кризи глибоко деградувала, а нові її елементи, адекватні ринковим умовам, ще не сформувалися. Внаслідок цього товарна пропозиція у формі товарних ресурсів формується

безсистемно, а товарні потоки скеровані, головним чином, в малоефективний сектор дрібнооптової торгівлі, що дестабілізує виробництво, сферу споживання і ринок загалом.

У роботі науково обґрунтовані умови і принципи поновлення оптової мережі ринковими елементами різними оптово-транспортно-експедиційними центрами, біржами, оптовими продовольчими ринками, електронними порталами. Запропоновані також механізми стабілізації оптового ринку із використанням інтервенційних заходів, особливо на ринку продовольчих товарів.

6. Оцінка функціонування іншої компоненти виробничої інфраструктури – роздрібною мережі свідчить про значно вищий рівень розвитку, ніж оптовий складник. Разом з тим, якісні параметри незадовільні: мережа підприємств надзвичайно подрібнена, зруйнована їх спеціалізація і типізація, деформована територіальна і регіональна дислокація, концентрація торгівлі спостерігається головним чином в великих містах. Широких масштабів зберігають „типові” схеми руху товарних і грошових потоків.

Комплексний економічний аналіз роздрібною мережі дозволив вивчити резерви її поліпшення, диверсифікації і подальшого розвитку на новій концептуальній основі.

7. У дисертації доведено, що пріоритетним напрямом якісного оновлення інфраструктури є випереджальний розвиток оптового складника і диверсифікація роздрібною торгівлі. Запропоновано механізм посилення впливу оптової торгівлі на виробництво на базі розвинутої системи міжгалузевих зв'язків і економічних стимулів, активізації міжрегіональних поставок за рахунок підвищення ролі організаторів обороту на оптовому ринку, оптимізації процесів товаропросування і безперервного забезпечення роздрібною мережі товарами. Перебазування процесів оптової купівлі-продажу товарів зі сфери дрібною оптової торгівлі у сферу сучасного великого опту. Доведено необхідність розвитку в роздрібній торгівлі великоформатних типів підприємств і концентрації торгівлі в сучасні гіпермаркети, супермаркети, гіперстори, ліквідації частини ринків і перетворення найбільш великих у торговельно-сервісні центри.

8. Узгоджений розвиток інфраструктури із загальними тенденціями і характером розвитку споживчого ринку зумовлює науковий пошук формування принципово нових інфраструктурних об'єктів інтеграційного типу. У дисертації обґрунтовано підходи, принципи і умови створення інтегрованих господарських систем за участю роздрібною та оптової торгівлі, виробництва, маркетингових, інформаційних структур, фінансових інститутів. Вивчення позитивного досвіду діяльності інтегрованих систем низки львівських підприємств дозволяє запропонувати створення на внутрішньому ринку оптово-збутових, оптово-роздрібних об'єднань, виробничо-торгових компаній, агропромислово-торгових комплексів, торгово-фінансових груп.

9. У дисертації доведена необхідність активізації інвестиційно-інноваційних процесів у розвитку інфраструктури підприємств на споживчому ринку, визначені основні напрями і джерела інвестицій, у тому числі, венчурні фонди, проаналізована інвестиційна політика низки вітчизняних і зарубіжних торгових компаній, запропоновано умови поліпшення інвестиційного клімату в сфері торгівлі, обґрунтовано напрями диверсифікації та інвестиційного розвитку інфраструктури.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У фахових виданнях:

1. Лихолат С.М. Енергетичний сектор інфраструктури ринку // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. праць.– Дніпропетровськ: ДНУ, 2001. – Вип. 87. – С. 91 - 95.
2. Лихолат С.М. Проблеми розвитку ринку в Україні (на прикладі малих та середніх підприємств) // Вісник Львівської комерційної академії. – Сер. екон. - Львів, 2001. - Вип. 10. – С. 212-214.
3. Лихолат С.М. Моніторинг інфраструктури України // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. праць.– Дніпропетровськ: ДНУ, 2001. – Вип. 113. – С. 89 - 93.
4. Лихолат С.М. Оцінка рівнів інфраструктурного забезпечення // Вісник Львівської комерційної академії. – Сер. екон. - Львів, 2002. – Вип. 12– С. 132 - 138.

5. Лихолат С.М. Інфраструктурна політика як завдання ринкової економіки // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Фінансові активізації підприємництва в Україні: Зб. наук. праць. – Львів, 2002. – Вип. 2. – Ч.2. – С. 347 - 354.
6. Лихолат С.М. Економічно-правові умови розвитку сучасного підприємництва // Торгівля, комерція, підприємництво: Зб. наук. праць Львівської комерційної академії. – Львів, 2002. – Вип. 5. – С. 50 - 55.
7. Лихолат С.М. Організаційні форми гуртової торгівлі // Вісник Львівської комерційної академії. – Сер. екон. – Львів, 2002. – Вип. 13. – С. 330 - 333.
8. Лихолат С.М., Баран О.М. Рекламна стратегія як складник інфраструктурного комплексу споживчого ринку // Вісник Львівської комерційної академії. – Сер. екон. – Львів, 2006. – Вип. 20. – С. 257 - 262.
9. Коляда Н.Я., Лихолат С.М. Залучення інвестицій: регіональні аспекти та проблеми // Науковий вісник НЛТУУ: Зб. наук.-техн. праць. – Львів, 2005. – Вип. 15.4. – С. 388 - 390. (Особистий внесок автора: розглянуто напрями залучення іноземних інвестицій (0,08 д.а.).
10. Лихолат С.М., Копач Л.М. Вплив інвестиційного іміджу на розвиток економіки України // Науковий вісник НЛТУУ: Зб. наук.-техн. праць. – Львів, 2005. – Вип. 15.5. – С. 359 - 361. (Особистий внесок автора: досліджено проблеми впливу інвестиційних процесів на економічний розвиток України (0,08 д.а.).
11. Лихолат С.М., Цибанева Ю.А. Монетарна концепція економічної рівноваги інфраструктури ринку // Науковий вісник НЛТУУ: Зб. наук.-техн. праць. – Львів, 2006. – Вип. 16.1. – С. 389 - 393. (Особистий внесок автора: розглянуто параметри, які впливають на монетарну рівновагу інфраструктури ринку (0,14 д.а.).

В інших виданнях:

12. Лихолат С.М. Монополізм та конкуренція як форми прояву інфраструктури ринку // Вісник Львівської комерційної академії. – Сер. екон. – Зб. наук. праць: за підсумками Міжнародної науково-практичної конференції “Структурна перебудова та інвестиційно-інноваційний розвиток торгівлі” – Львів, 2005. – Вип. 19. – С. 203 - 207.
13. Лихолат С.М. Інфраструктура ринку // Вісник Львівської комерційної академії. – Сер. екон.-Зб. наук. праць: за підсумками Міжнар. економетр. конф. “Економетричні методи і моделі в економіці: теорія і практика” – Львів, 2001. – Вип. 9. – С. 185 - 191.
14. Лихолат С.М. Інвестиції підприємств у інфраструктурі вітчизняного ринку // Науковий вісник. – Сер. екон. – Львів: Львівський юрид. ін-т МВС України, 2005. – №1. – С. 30-34.
15. Лихолат С.М. Адаптація методики бенчмаркінгу для комплексного аналізу ефективності інфраструктури підприємства // Економічний розвиток. – 2006. – №1. – С. 51-58.

АНОТАЦІЯ

Лихолат С.М. Формування інфраструктури підприємств на споживчому ринку. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.06.01 – економіка, організація і управління підприємствами. – Львівська комерційна академія, Львів, 2006.

У дисертації розглянуто еволюцію поглядів на інфраструктуру споживчого ринку, обґрунтовано теоретичні, методичні та організаційні основи її становлення та механізму її функціонування в ринковому середовищі. Визначено зміст поняття “інфраструктурний комплекс споживчого ринку”, обґрунтовано основні концептуальні засади класифікації інфраструктури. Виявлено особливості розвитку оптового та роздрібного секторів споживчого ринку в умовах перехідної економіки.

У роботі обґрунтовано методологічні підходи до оцінки рівня розвитку інфраструктури підприємств на споживчому ринку, який включає систему кількісних та якісних показників, що характеризують ступінь забезпеченості споживчого ринку об’єктами інфраструктури та ефективність використання ресурсів інфраструктури в процесі обслуговування товарних потоків, та ґрунтується на критеріях потенційності щодо забезпечення можливості реалізації комплексу

завдань успішного функціонування ринку. Автором запропоновано удосконалений механізм інвестиційно-інноваційного розвитку інфраструктури споживчого ринку за рахунок інтенсифікації інвестиційних процесів, залучення нових фінансових джерел і визначення інфраструктурних пріоритетів.

Ключові слова: інфраструктурний комплекс споживчого ринку, інфраструктура підприємств на споживчому ринку, оптовий сектор споживчого ринку, роздрібний сектор споживчого ринку.

АННОТАЦИЯ

Лихолат С.М. Формирование инфраструктуры предприятий на потребительском рынке. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.06.01 – экономика, организация и управление предприятиями. - Львовская коммерческая академия, Львов, 2006.

В диссертации рассмотрена эволюция взглядов на инфраструктуру потребительского рынка, обоснованы теоретические, методические и организационные основы становления и механизма ее функционирования в рыночной среде. Определено содержание понятия “инфраструктурный комплекс потребительского рынка”, обоснованы основные концептуальные основы классификации инфраструктуры и выявлены ее особенности в условиях переходной экономики.

В работе обоснованы методологические подходы к оценке уровня развития инфраструктуры потребительского рынка. Они включают систему количественных и качественных показателей, которые характеризуют степень обеспеченности потребительского рынка объектами инфраструктуры и эффективность использования ресурсов инфраструктуры в процессе обслуживания товарных потоков, и базируется на критериях потенциальности относительно обеспечения возможности реализации комплекса задач успешного функционирования рынка.

Предложена классификация объектов и институтов инфраструктурного комплекса, что учитывает, в отличие от других, критерий функциональности и позволяет сгруппировать их в блоках производственной, институциональной, экономической, социально-бытовой, экологической и персональной (психологической) инфраструктуры. Автором усовершенствованы приемы и способы анализа инфраструктурного обеспечения ведущих секторов потребительского рынка с учетом современных тенденций развития и структурных изменений в оптовой и розничной торговле.

Автором предложен усовершенствованный механизм инвестиционно-инновационного развития инфраструктуры потребительского рынка за счет интенсификации инвестиционных процессов, привлечения новых финансовых источников и определения инфраструктурных приоритетов. В процессе исследования инвестиционно-инновационных аспектов развития инфраструктуры доказано необходимость расширения инвестиционных источников за счет накопления, ускоренной амортизации, венчурных фондов в сфере торговли, диверсификации торговой деятельности, стимулирования развития неценовой конкуренции.

В работе получили дальнейшее развитие научно-теоретические положения и прикладные аспекты трансформации инфраструктурного комплекса, создание новых организационных моделей инфраструктурного обеспечения потребительского рынка путем межотраслевой интеграции объектов производственной, институциональной, экономической, социально-бытовой, экологической и персональной (психологической) инфраструктуры на базе совокупности экономических, организационных, технологических отношений и системы связей.

Согласованное развитие инфраструктуры с общими тенденциями и характером развития потребительского рынка предопределяет научный поиск формирования принципиально новых инфраструктурных объектов интеграционного типа. В диссертации обоснованы подходы, принципы и условия создания интегрированных хозяйственных систем при участии розничной и оптовой торговли, производства, маркетинговых, информационных структур, финансовых институтов. Изучение позитивного опыта деятельности интегрированных систем ряда львовских предприятий позволяет предложить создание на внутреннем рынке оптово-сбытовых, оптово-розничных объединений, производственно-торговых компаний, агропромышленно-торговых комплексов, торгово-финансовых групп.

Ключевые слова: инфраструктурный комплекс потребительского рынка, инфраструктура предприятий на потребительском рынке, оптовый сектор потребительского рынка, розничный сектор потребительского рынка.

THE SUMMARY

Lyholat S.M. Formation of enterprises infrastructure on the consumer market. – Manuscript.

The dissertation for getting the scientific degree of the candidate of economic science with the specialization 08.06.01 – Economic, organization and management of enterprises. – Lviv Comercial Academy, Lviv, 2006.

In dissertation the evolution of looks to the infrastructure of user market is considered, theoretical, methodical and organizational bases of its becoming and mechanism of its functioning in a market environment are grounded. Certainly maintenance of concept “infrastructural complex of user market”, grounded basic conceptual principles of classification of infrastructure and found out its features in the conditions of transitional economy.

In-process grounded methodological approaches are to the estimation of level of development of infrastructure of user market, which includes the system of quantitative and high-quality indexes which characterize the degree of material well-being of user market the objects of infrastructure and efficiency of the use of resources of infrastructure in the process of maintenance of streams of commodities, and grounded on the criteria of potentiality in relation to providing of marketability complex of tasks of the successful functioning a market. An author is offer the improved mechanism of investment-innovative development of infrastructure of user market due to intensification of investment processes, bringing in of new financial sources and determination of infrastructural priorities.

Keywords: infrastructural complex of user market, infrastructure of enterprises at the user market, wholesale sector of user market, retail sector of user market.